

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Baptistae Mantuani Carmelit[a]e de patientia aurei libri
tres**

Baptista <Mantuanus>

Dauentrie, 1515

Quomodo qu[a]erenda est sanitas ca.xxx

urn:nbn:de:hbz:466:1-30534

Tiber Palmus

neq. n. ad normā respicit, et iō nequā est oculus, qz eius malus pro
spect^o limus aspectat, strabo est, imo luciosus, nā in luce cecutiēs vi
det in tenebris. Lux ē virtus, tenebrę pctm̄, in his que sunt pcti est
circumspect^o ocular^o et sagax, in his ē Argus, i his est Tiphis, i his
ē Dedal^o, in his fo que ad frutē et sapiētā prinet, iners, ignaues,
murcidus, somnolentior Phoca, pigrior Coclea, cecior talpa. At
rōnis bonus est oculus, sinez nanq; probitatis intendit regulā sem
per tenēs et ppēdiculū. Propterea et op^o eius ē nitidū, rectuz, inter
polatuz, a lucidū, lucē non refugit, videri nō metuit, at op^o maluz
tenebrarum amicum. delitescere cupit, et in publicum vtpote suae
deformitatis cōsciuz, pdire nō audet. Timet occurrere Satyricis,
Cynicis, veteribus Comoedijs, veris nomē datorib^o, tetricis cēsozi
bus pudet appellari, quod nō pudet esse. Ingenijs nr̄is nature vis
infita, frutē in nobis depingit et vitius. Nā cum de vicijs loqmur
cōtractis supcilijs, frōte caperata, toruo aspectu, truculento vultu,
sbris atrocibus fulminamus. Spēs hęc vitioz. Sz cuz sermo est
de frutib^o, ex intimis anime penetalib^o, exit in faciē festinitas, hila
ritas, alacritas exit in verba quēdā suauiloquētię pulchritudo non
fucata, q̄ si ppenderis frutis imaginē conat exprumere. Accedit z fa
mē vulgare iudiciū, vitijs nō parcēs, qd ore nō p̄t more philomenę
scripto pmulgar. Sanitatē ergo sine pposito quē ratio cōsulet q̄
rere licituz, imo et debitum, finē vero appetit^o respicere, turpe ac in
honestū

¶ Quomō querēda est sanitas. ¶ Caput xxx.

Sed ita finis rectitudo nō sufficit, nisi mod^o querēdi sit licit^o
tus. Licita sunt que lege cōceduntur. Cōcedunt autem quae
nō prohibent. Omē quod pctm̄ est, prohibituz est, et omē qd prohi
bituz peccatum. Propterea vt pituitā cures, fornicari non licet.
Nec audiēdi sunt medici, qui ad corporis sanationem pctm̄ indu
cunt. Quē em̄ demētia est, vt corp^o mūdes, aīaz inquinare, id sile est
vt argētuz serues auz amittere, ne vestē amittas, corp^o occidere, Le

Liber Primus

gim^o Cōstantinū impatorē graui quodā morbo laborasse cui erat,
medicorū iudicio, cruor hūanus singulare remediū, qđ optimus p̄n
ceps, christianis dogmatib^o nup̄ imbut^o cū audiss^z, abhorruit, z mal
le se dixit sp̄ egrotare, qđ tā immani remedio cōualescere, et quanq̄
de Cōstantio nō legeriz locosatis idoneo, q. s. eo morbo laborarit, tñ
fidē facit Plini^o, qđ in vigesimō sexto de naturali historia libro, capite
p̄mo sic inq̄t. dixim^o elephātiā s̄z añ Pōpeij magni etatē nō accidis
sei Italia, z ipsa a facie lepi^o incipiētes in nare p̄mūz, veluti lētica
la moy inualescēte p̄ totū corp^o maculosa varijs colorib^o z in q̄li cu
te alibi crassa, alibi tenui, dura, ceu scabie aspera ad postremūz vero
nigrescēte et ad ossa carnes app̄mente, intumescētib^o digitis in
pedib^o manib^osq̄. Aegypti peculiare hoc malū, et cū in reges icidiss̄
set populis funebre, q̄ppe in balneis solia tempabant hūano sanguīe
ad medicinā eaz. sic Plini^o quē locū citauim^o vt id medēdi gen^o olī
in vsu fuisse cōstaret, Sed qđ moy subinfert Plinius, credi hoc de
Cōstantino nō sinit, ait ei Et hic quidē morb^o in Italia celeriter re
stinct^o est, Si ergo tpe Plini^o, qđ sub Uespasiano floruit, erat iā re
stinct^o hic morb^o in Italia, simile veri nō est Cōstantinum eo labor
raste, qđ post lōgūz tps impauit. S̄z his omissis, ad ea veniam^o, vñ
p̄t nobis impēdere periculū. Prohibite igit sunt incantatiōes, sortis
legia, ac sup̄stitiones omēs, q̄ sunt simpliciu^z vetulaz deliramenta,
nō deridicula soluz vez et pestifera, ac graui cēsura coercēda, z si vī
aliquā vidēt habē, nō s̄boz, nō signoz, non dei vis illa ē, s̄ fallaciū
demonū, nos vanis obseruationib^o illaq̄ are studeriū Est in. v. decre
taliūz libro caput, cuius initiūz est Cuz infirmitas corporis, Ubi
duo in medicos decreta sunt Primū vt priusquā ad infirmoz des
neniāt, eos admoneāt vt medicos aduocēt animarūz. Alteruz ne in
firmis quicq̄ suadeāt, quod in pernicies vergat animarū. Petrus
Aponensis, vir magnē sed nimium audacis temerariēq̄ doctrinae
secutus Orpheum, Zoroastrem, Porphiriūz, Apuleium, et ceter
ros damnatē magiē studiosos, in consiliatoze scribit incantationes
E iij

Liber Primus

ad infirmorum curas cōferre q̄ plurimuz. Veruz q̄ in Decretis
Graciani. c. xxvi. q. v. c. nō liceat. Vanas istas stellaruz, z incantati
onuz obseruationes videtur sanctorū patruz damnare sentētia. Pe
tro assentienduz nō consulo, si tñ verba sint sancta, fideliter et nulla
superstitione plata vt symboluz fidei, et oratio dñica non damnaue
rim, veruz ea cum peccati suspitione carebūt, non iaz incantamēta
sed religiosa verba, aut sacre preces appellentur. e. q. in Decre. c. vl.
gemmas herbasq; sanitatis gratia sine vlla incātatione deferre cons
cessum est, Imagines vero astronomoz, characteresq; p̄ter crucis sig
nuz penit⁹ damnātur. De q̄bus etiaz apud Tho. Aquin. multa in
seda secunde parte reperies. q. x. c. vi. cū ocuz lectioni vacare tesinet
Sed hec breuiter dixisse volui, q̄ hac nostra tempestate, plerosq; vi
demus his malis artib⁹ deprauatos claz inita cuz diabolo amicitia,
q̄ plurimos seducere, z grauissimis errorib⁹ aīas implicare Nos at
q̄bus pposituz ē nunq̄ a catholica puritate discedere, talia floccipēs
dimus eligentes magis semper egrotare, q̄ cum saluatoris contu
melia sanos esse. Dammati haec etiam z irrideri videntur a Plin
nio libro naturalis historie. xxvii. c. ij. iij. et. iij. vbi recitatis quam
plurimis huius curiosē ac superstitosē vanitatis exemplis, in fine
secundi capituli subiungit. Qua propter de his vt libitum cuiq; fue
rit opinetur. Cetera igitur que approbati medici remedia docēt non
soluz aspernanda nō sunt, verū etiā diligētī cura sumēda, medicis
q; parēdūz, si peritiā habeāt medicādi dicēte scriptura. Honora me
dicuz, propter necessitatē enīz creauit illū de⁹, et infra paululū. De
us creauit medicinā de terra z vir sapiens nō abhorrebit eam. Cum
post maris rubri transitū venissent Iudēi in locū vbi fontes erāt as
marissimi, de⁹ consulēti Moyse, remediūq; petēti, lignuz indicauit
q̄ nat̄ali vi sua misuz in aq̄s amaritudiez abstulit. Poterat sine lig
no solo s̄bo succurrē. s̄ ne res nat̄ales frustra fecisse videret monuit
vbi op⁹ ē fugiēdū ad eas His igit̄ q̄ lex z rō dānat p̄miss̄. sic de cor
porū sanitate curādum ē, vt q̄c quid agit yr, ad aīē sanitatē referat z

Libet Palmus

ab anime salute sumat exordiu3. Quod si cōtingat sanari nō posse
(sunt em̄ morbi quidā incurabiles) viz sapientē equo animo ferre
decebit morbū tanq̄ a deo missu3, qui nunq̄ percutit nisi vt sanet, q̄
nos castigat vt meliores reddat, et ex damno iacturaq̄ corporis, p̄
uectum querit interioris hominis

De patientia

Ca. xxxi

Sed iam ad fortitudinis et patiētię tractatū (vt p̄misimus
per cōpendiu3 sermonis accedaz. Mala que accidūt aut in
ferūtur, licet (vt ante dixi) repellere seruata norma legis et rōnis.
Dabit⁹ in irascibili qui ad hoc inclināt, fortitudo dī. Facit em̄ anī
muz ad subeūda pericula sublimē, elatuz, atq̄ cōstantē, et quātuz et
q̄n oportet semp̄ audentes, vt non secari, nō vri, non amaris potari
metuam⁹. Animos igitur ociosos excitat, excitatos erigit, erectos
firmat, et immobiles reddit. Hęc in infirmo p̄tus tuz optia est, cum
saluti lo⁹ est, ita tñ ea vtendū vt frenet irascibil, nā morę impatiens
excādescit, et bile quasi bos oestro cōcitāt, natura p̄o nō statiz, nō in
momēto, sed tractu t̄pis operat. At vbi sanādi spes nulla est, debet
infirmus sese cohibere, et amuletū ferre patiētię. Patiētia ergo ha
bit⁹ est in irascibili, q̄ nō ad impugnādu3 ea q̄ cōcupiscibile offendūt
et sensui nocēt, sed ad eq̄ animo tolerādu3 inclināt, ipsius nāq̄ irasci
bilis flāmā exringuit, rabiez sedat, furozē emollit. Fiet aut̄ in nobis
hic habit⁹, si aduersa mitissime et sine resistētia frequēter feram⁹.
sic em̄ paulatiz violenta hęc et immanissima fera p̄t subigi, frangi ac
domari, tātoq̄ est maior patiētię q̄ fortitudinis p̄tus q̄to grau⁹
ac difficilius est malis, nullo pacto q̄ recte resistere. Fortitudo .n.
(vt aiūt iuriscōsulti) cū moderamie inculpatę tutelę, hoc ē sic se tuē
do vt culpari nō debeat resistit, patiētiā nullo modo. Hinc Jaco
bus dī. Om̄e gaudiū existimate frēs, cuz in varia tentamēta incide
ritis. Sciētes q̄ probatio fidei vestre .i. du3 aduersa patimini, patiē
tiam operatur. Patiētia vero op⁹ perfectuz habet. Nā cuz habit⁹
est inductus, tū demū p̄fecte operamur, nō .n. valet patiens, nisi ha